

Kötü Ahlak ve İlaçları

İnsana dünyada ve ahirette zarar veren herşey, kötü ahlaktan meydana gelmektedir. Yani, zararların, kötülüklerin başı, kötü huylu olmaktır.

Kötü huylar, kalbi hasta eder. Bu hastalığın artması, kalbin ölümüne [yani küfre] sebep olur. Kötü huyların en kötüsü olan şirk, yani küfür ise, kalbin en büyük zehridir. İmanı olmıyanın, (Kalbim temizdir. Sen kalbe bak) gibi sözleri, boş laflardır. Ölmüş olan kalb temiz olmaz.

Müslümanın herşeyden evvel kalbini temizlemesi lazımdır. Çünkü, kalb, bütün bedenın reîsidir. Bütün uzuvlar kalbin emrindedir. Peygamberimiz "sallallahü aleyhi ve sellem", (İnsanın bedeninde bir et parçası vardır. Bu iyi olursa, bütün uzuvlar iyi olur. Bu kötü olursa, bütün organlar bozuk olur. Bu, kalbdır) buyurdu. Yani bu, yürek denilen et parçasındaki gönüldür. Bunun iyi olması, kötü ahlaktan temizlenmesi ve iyi ahlak ile tezyîn edilmesidir.

Hikmet ehli zatlar buyuruyor ki;

Eğer bir insanın terbiye edicisi olmazsa, terbiye nedir bilmez. Bir hayvan evcilleştirilmezse evcil hayvan olmaz. İnsan kendi kendine güzel ahlaklı olamaz. Güzel ahlakın ne olduğunu bilmez ki, olabilsin. Mesela Araplar vahşet içerisinde yaşıyorlardı. O vahşet içerisinde yaşayan insanlara Hazret-i Peygamber geldi, onlara güzel ahlakın ne olduğunu anlattı, aynı insanlar, dünyanın en mümtaz insanları oldu.

Şimdi biz birini örnek almazsak ahlakımızı nasıl değiştirebiliriz? "Ben böyleyim" demek doğru olmaz; çünkü Rabbimizin rızası, öyle değildir. Onun için Peygamber efendimiz, (Ben güzel huyları anlatmak, güzel ahlakı tamamlamak için gönderildim) buyuruyor.

Güzel ahlaklı olmak, kızmamak, kalb kırmamak, insanları mutlu etmek, memnun etmek, sevindirmektir. Yine Peygamber efendimiz buyuruyor ki:

(Cehenneme girmesi haram olan ve Cehennemın de onu yakması haram olan kimseyi bildiriyorum. Dikkat ediniz! Bu kimse insanlara kolaylık, yumuşaklık gösterendir.)

(Söz veriyorum ki, münakaşa etmeyen, haklı olsa da, diliyle kimseyi incitmeyen, şakayla veya yanındakileri güldürmek için, yalan söylemeyen, iyi huylu olan Müslüman Cennete girecektir.)

Bu insanı ateş yakamaz, buyuruyor Peygamber efendimiz. Onun için, güzel ahlaklı insan, az ibadet etse de, çok sevab kazanır. İnsanları kıran dökten, çok ibadet etse de sıkıntısını çeker. Peygamber efendimize demişler ki, bir kadın var, sabahlara kadar ibadet ediyor, akşamlara kadar oruç tutuyor; ama komşuları ondan illallah diyor. Peygamberimiz, (Onun yeri Cehennemdir) buyuruyor. Başka bir hadis-i şerifte de şöyle buyuruyor:

(Bir Müslümanı incitmek, kalbini kırmak, Kâbe'yi 70 kere yıkmaktan daha günahdır.)

İmam-ı Rabbani hazretleri de buyuruyor ki:

(Kalb carullahtır. Carullah demek Allahü teâlâyâ komşu demektir. Eğer komşu kırılırsa sahibi de kırılır. Onun için, ister Müslüman olsun, ister kâfir olsun, ister facir olsun, ister fâsık olsun, ister evliya olsun, hiç kimsenin kalbini kırmamaya özen göstermelidir.)

Kimseye iyilik yapmak mecburiyetinde değiliz, ister yaparız ister yapmayız; ama kötülük yapmamaya mecburuz. Neden bu iyiliği yapmadın demezler; ama neden bu kötülüğü yaptın diye hesap sorarlar. Allahü teâlâyı incitmemek için, onun komşusunu incitmemek lazım. Onun komşusunu, kim olursa olsun, kırmak günahdır.

Peygamber efendimiz buyurdu ki:

3 kişinin Cennete girmesine ben kefilim:

- 1-Gıybet etmeyen,
- 2- Şaka dahi olsa yalan söylemeyen,
- 3- Güzel ahlak sahibi olan.

Yine buyurdu ki:

Cennette benim yanımda kim olur biliyor musunuz?

Eshab-ı kiram sukut etti. Allah'ın resulü daha iyi bilir dediler. O zaman Peygamber efendimiz buyurdu ki:

“Cennette benim yanımda ahlakı en güzel olanınız bulunur.”

Kötü huylarımızı nasıl tespit edebiliriz?

İmam-ı Gazali hazretleri buyuruyor ki:

İnsanların bazıları, hatta çoğu, kendi kusurunu bilemez. Elin gözündeki çöpü görür de, kendi gözündeki merteği göremez. Alışkanlık haline getirdiğimiz kusurlarımızın hata olduğunu bile düşünmeyiz. Kusuru öğrenmenin birkaç yolu:

1- Bir şey öğrenmek isteyen, o hususta kendini talebe kabul etmelidir. Yaşı kendinden küçük de olsa, bilmediği hususlarda bilenlere sormalıdır. Kalbin kusurlarını bilen, ilmiyle amil salih birinden kusurlarını ve tedavi çarelerini öğrenmelidir.

2- Kendisine kusurlarını gösterecek salih ve basiret sahibi bir arkadaş bulmalı, kusurlarını söylemesi için ona rica etmelidir. Hazret-i Ömer, Eshab-ı kiramdan bazılarına kusurlarını sorardı.

Akıllı kimse, daima kendini kusurlu görmelidir. Hakiki dostlarımızdan başkasına kusurumuzun ne olduğunu sormak faydasızdır. Kimi dalkavukluk eder, kusurlarımızı gizleyip söylemez. Kimisi de haset eder, kusur olmayan şeyi kusur gibi gösterir.

Kusurumuzu samimi olarak söyleyen çıkarsa, kolay kolay kabul edemeyiz. Halbuki başkalarının ikazı ile kusurlarımızı düzeltmemiz büyük fazilettir.

Kötü huylarımız, zehirli yılan ve akrep gibidir. Biri, ceketimizde bir akrep olduğunu söylese, doğru söyleyip söylemediğine bakmadan hemen ceketini çıkartırız. Kötü huylar ise akrepten daha tehlikelidir. Akrep en fazlasından bizi zehirleyip öldürebilir. Fakat kötü huylar, sonsuz felaketimize sebep olabilir. Kötü huylarımızı haber verene teşekkür etmiyorsak, bizi ikaz ettiği için sevinmiyorsak, gerçekten kusurlu olduğumuz anlaşılır.

Hele bir de, (Senin de şu kusurların var. Bir de bana nasihat mi ediyorsun?) diyerek nasihati kabul etmediğimizi gösterirsek, kötü olduğumuz iyice meydana çıkar.

Bu hâl, günahlarımızın çokluğu sebebiyle kalbimizin karardığını gösterir. Daha açıkçası iman zayıflığından meydana gelmektedir. Kusurlarımızı söyleyene teşekkür ve dua etmeliyiz!

3- Düşmanlarımız da kusurlarımızı dillerine dolayabilir. Çünkü kin ve nefret gözlüğü ile bakan, kusurları daha kolay görür. Böyle bir düşman, kusurlarımızı gizleyen dalkavuktan daha iyidir. İnsan tabiatı, düşmanın ikazını hoş görmez. Fakat akıllı kimse, düşmanın sözlerinden istifade etmeli, söylediği kusurları düzeltmeye çalışmalıdır.

4- Kusurlarımızı öğrenmenin bir başka yolu da, başka müslümanlara bakmaktır. Hadis-i şerifte buyuruldu ki:

(Mümin müminin aynasıdır.) [Taberani]

Başkasının kusurlarında kendi kusurlarını görür. Başkasında görüp hoşlanmadığı şeylerden kendini temizler. Birçok salih kimse, kötü insanın kötülüğünü görüp kendilerini ıslah etmişlerdir. Bir ayyaş düşünün, fazla içtiğinden yol kenarına yatıp, kustuğunu köpekler yalamaktadır. Bu hali gören kimse, ayyaşlığa özenmez. Bunun gibi kumarbazın, hırsızın haline gıpta etmez. İyilerin iyiliklerine imrenir. Bildirilen bu yollarla kusurlarımızı düzeltmemiz mümkündür.

5- İnsan kendi kusurlarını zor anlar. Güvendiği arkadaşına sorarak da, kusurunu öğrenir. Sadık dost, arkadaşını, tehlikelerden, korkulardan koruyan kimsedir. Böyle bir arkadaş bulunursa, bunu büyük nimet bilmelidir. Onun tavsiye ve nasihatlerine kızmamalı, aksine çok sevinmelidir. Mesela gıybetin, zinadan kötü olduğu, sevapları ateşin kuru odunu yaktığı gibi yok ettiği hadis-i şeriflerle bildirilmiştir. Biz gıybet etmeye başlayınca bir arkadaşımız, (Sus sevapların yanacak, Cehenneme gideceksin) derse, bize iyilik mi etmiş olur yoksa kötülük mü? İyilik ettiğine göre, böyle arkadaşına kızmak mı, yoksa minnettar kalmak mı gerekir? Yanımızda bir arkadaşın gıybeti yapılıncaya, hemen müdahale etmemiz gerekir. Çünkü hadis-i şerifte buyuruldu ki:

(Gıybet edilen kardeşini, gücü yettiği halde himaye etmeyi Hak teâlâ dünya ve ahirette zelil eder.) [İ.Ebiddünya]

Kötü huylar, kalbi, ruhu hasta eder. Hastalığın artması, kalbin, ruhun ölümüne sebep olur. Müslümanın önce kalbini temizlemesi gerekir. Çünkü hadis-i şerifte buyuruldu ki:

(İnsanın bedeninde bir et parçası vardır. Bu iyi olursa, bütün uzuvları iyi olur. Bu kötü olursa bütün organları bozuk olur. Bu kalbdir.) [Beyheki]

Kalb, yürek denilen et parçasındaki gönüldür. Kötü huylar çoktur. Hepsi için müşterek ilaç, hastalığı, zararını, sebebini, ziddini ve ilacın faydasını bilmektir. Bu hastalığı kendinde teşhis etmek, aramak, bulmak gerekir. Bu teşhisi herkes kendi yapmalıdır. Kendi yapamazsa, iyilerin, salih kimselerin bildirmesi ile anlamalıdır.

Bize karşı kötülük yapan zalimleri affetmek, onlara iyilik yapmak bir fazilettir. Fakat başkalarına zulmeden, Allahü teâlâyâ isyan edenlere ihsan edilmez. Çünkü zalime ihsan edince mazluma haksızlık edilmiş olur. Zalimlere, bid'at sahiplerine ve başkalarına zararı dokunan kimselerin günahlarını açığa vurmakta mahzur yoktur. Bazen gerekir.

Kötü huylarımızdan nasıl kurtulabiliriz?

Kendinde kötü huy bulunan kimse, buna yakalanmanın sebebini araştırmalı, bu sebebi yok etmeğe, bunun zittini yapmağa çalışmalıdır. Kötü huydan kurtulmak, bunun zittini yapmak için çok uğraşmak lazımdır. Çünkü, insanın alıştığı şeyden kurtulması müşkildir. Kötü şeyler nefse tatlı gelir.

İnsanın, kötü şey yapınca, arkasından riyazet çekmeği, nefse güç gelen şey yapmağı âdet edinmesi de, faideli ilaçtır. Mesela, bir kötülük yaparsam, şu kadar sadaka vereceğim veya oruç tutacağım, gece namazları kılacağım diye yemin etmelidir. Nefs, bu güç şeyleri yapmamak için, onlara sebep olan kötü âdetini yapmaz. Kötü ahlakın zararlarını okumak, işitmek de, faideli ilaçtır. Bu zararları bildiren hadis-i şerifler çoktur. Bunlardan birkaçı şunlardır:

- 1 - (Allah katında kötü huydan büyük günah yoktur.) Çünkü, bunun günah olduğunu bilmez. Tevbe etmez. İşledikçe, günahı katkat artar.
- 2 - (İnsanların hiç çekinmeden, sıkılmadan yaptıkları günah, kötü huylu olmaktır.)
- 3 - (Her günahın tevbesi vardır. Kötü ahlakın tevbesi olmaz. İnsan, kötü huyunun tevbesini yapmayıp, daha kötüsünü yapar.)
- 4 - (Sıcak su buz eritdiği gibi, iyi ahlak da, hatâları eritir. Sirke balı bozduğu gibi, kötü ahlak, hayratı, hasenatı mahv eder.)

Kötü niyet ile olmıyan hikmet, adalet, iffet ve şecaat, iyi ahlakın kaynağıdır. İyi huylu olmak için ve iyi ahlakını muhâfaza edebilmek için, salih kimselerle, iyi huylularla arkadaşlık etmelidir. İnsanın ahlakı, arkadaşının huyu gibi olur. Ahlak, hastalık gibi sârîdir. Kötü huylu ile arkadaşlık etmemelidir. Hadis-i şerifte, (İnsanın dîni, arkadaşının dini gibi olur) buyuruldu. Faidesiz şeylerden, oyunlardan, zararlı şakalaşmaktan ve münakaşa etmekten ictinâb etmelidir. İlim öğrenmeli ve faideli işler yapmalıdır. Ahlakı bozan, şehveti harekete getiren seks, fuhuş kitapları okumamalı, böyle radyo ve televizyondan sakınmalıdır. İyi huyların faideleri ve haramların zararları ve Cehennemdeki azapları, hep hatırlanmalıdır. Mâl, mevki arkasında koşanlardan hiçbiri murâdına kavuşmamıştır. Mâlı, mevki hayr için arıyan ve hayr işlerde kullanan, rahata, huzura kavuşmuştur. Mal, mevki gaye olmamalı, hayra vâsita olmalıdır. Mal, mevki ,bir deryâyâ benzer. Çok kimse, bu denizde boğulmuştur. Allahü teâlâdan korkmak, bu deryânın gemisidir. Hadis-i şerifte, (Dünyada, kalıcı değil, yolcu gibi yaşamalı! Öleceğini hiç unutmamalı!) buyuruldu. İnsan, dünyada bâkî değildir. Dünya zevklerine daldıkça, derdler, üzüntüler, güçlükler artar. Aşağıdaki hadis-i şerifleri hiç unutmamalıdır:

- 1 - (İbadetleri az olan bir kul, iyi huyu ile, kıyamette yüksek derecelere kavuşur.)
- 2 - (İbadetlerin en kolayı ve çok faidelisi, az konuşmak ve iyi huylu olmaktır.)
- 3 - (Bir kulun ibadetleri çok olsa da, kötü huyu, onu Cehennem dibine götürür. Ba'zan küfre götürür.)
- 4 - Birinin gündüzleri oruç tuttuğu, geceleri namaz kıldığı, fakat kötü huylu olduğu, dili ile komşularına, arkadaşlarına eziyet ettiği söylendikde, Resulullah "sallallahü aleyhi ve sellem" cevabında, (Böyle olmak iyi değildir. Gideceği yer, Cehennem ateşidir) buyurdu.
- 5 - (Güzel ahlakı tamamlamak, yerleştirmek için gönderildim). Semavî dinlerin hepsinde iyi huylar vardı. Bu din, bunları tamamlamak için gönderildi. Bu din varken, iyi huy bildirecek başka kaynağa, başka kimseye lüzum yoktur. Bunun için, Muhammed aleyhisselamdan sonra, Peygamber gelmiyecektir.
- 6 - (İyi huylu olan, dünya ve ahiret saadetlerine kavuşur.) Çünkü iyi huylu kimse, Allahü teâlâyâ ve kullara karşı olan hakları, vazîfeleri ifâ eder.
- 7 - (Sureti ve huyu güzel olanı Cehennem ateşi yakmaz.)
- 8 - (Kendinden uzaklaşanlara yaklaşmak, zulüm edenleri affetmek, kendini mahrum edenlere ihsan etmek, güzel huylu olmaktır). İyi huylu kimse, kendisine darılana iyilik yapar. İhsanda bulunur. Malına, haysiyetine, bedenine zarar vereni afv eder.
- 9 - (Kızdığı zaman, yumuşak davrananın kalbini Allahü teâlâ emniyyet ve iman ile doldurur.) Korkusuz ve emin olur. Kötülük edene iyilik yapmak, iyi huyların en üstünüdür. Kamil insan olmanın alametidir. Düşmanları dost yapar.

Can çıkar, huy çıkmaz deniyor, kötü huy değişmez mi?

Sual: Can çıkar, huy çıkmaz deniyor, kötü huy değişmez mi?

CEVAP

Can çıkar, huy çıkmaz sözü, gazap, şehvet gibi insanın fitratında olan şeylerin tamamen yok edilemeyeceğini bildirmek için söylenmiştir. Terbiye etmek başka, yok etmek başkadır. Nasihat ile insan terbiye edilebilir. Onun için Kur'an-ı kerimde mealen buyuruluyor ki:

(Nasihat et, nasihat müminlere elbette fayda verir.) [Zariyat 55]

Huyu değiştirmek mümkün olduğu için, çocuk terbiyesi hakkındaki hadis-i şeriflerde buyuruldu ki:

(Çocuğu güzel terbiye, evladın babasındaki haklarındandır.) [Beyheki]

(Çocuğu terbiye etmek, tonlarla sadakadan daha sevaptır.) [Tirmizi]

Peygamber efendimiz, (Ahlakınızı güzelleştirin) buyurdu. (Din nedir) diye sual edilince de, (Din, güzel ahlaktır) buyurdu.

Şu halde dinin emirlerine uyup yasak ettiklerinden kaçan kimse, huyunu değiştirip güzel ahlaka sahip olur. Güzel ahlakın ne olduğu sorulduğu zaman da buyurdu ki:

(Güzel ahlak, gelmeyene gitmek, vermeyene vermek ve zulmedeni affetmektir.)
[Hakim]

Akılsız hayvanı bile ehlileştirmek, bazı alışkanlıklar kazandırmak mümkündür. Mesela av hayvanına, avını yememesi, tuttuğu avı getirmesi öğretiliyor. Akıllı insanın terbiyesi ise daha kolaydır. Dinimiz de, nefsimizi terbiye etmemizi, nefsinin terbiye edenlerin iki cihan saadetine kavuşacağını bildiriyor. Nefsimizle cihadın önemi büyüktür. Hadis-i şerifte buyruldu ki:

(Asıl mücahid, Allahü teâlâyâ itaat uğrunda nefsi ile cihad edendir.) [Tirmizi]

Bir erik çekirdeği, ne elmadır, ne de eriktir. Bu çekirdek, toprağa konur, sulanıp gübrelenirse erik ağacı olabilir. Bu ağaçtan da erik alınabilir. Bu ağaca ne kadar bakılırsa bakılsın, erik çekirdeğinden elma olmaz.

İşte bunun gibi, gazap ve şehvet terbiye ile yok edilemez. Zaten dinimiz de bunların yok edilmesini değil, terbiye edilmesini emrediyor. Terbiye edilince de zararları önleniyor. Mesela gazabı saldırganlık derecesinde olmak kötü olduğu gibi, gazabın tamamen yok olması da zararlıdır. Tehlikelere karşı koyamaz. Terbiye ile itidal sahibi olunabilir. İsraf da, cimrilik de kötüdür. İkisinin ortası cömertliktir. Terbiye ile, dine uymakla insan cömert olabilir. Dinimiz, aşırılıklardan uzak, orta yolda olmayı emretmektedir. Kur'an-ı kerimde mealen buyruluyor ki:

(Sizi vasat bir ümmet kıldık.) [Bekara 143]

Hadis-i şerifte de buyruldu ki:

(İşlerin hayırlısı vasat olanıdır.) [Beyheki]

[Vasat, ifrat ve tefritten, her türlü aşırılıklardan uzak olan demektir.]

Kaynak: İslam ahlakı, dinimizislam.com sitesi.